Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Lausunto

Ryhmäpäällikkö Hermanni Kaartokallio
Meri- ja vesiratkaisut,
Ekosysteemien toiminta

2.9.2025 SYKE/2025/1634

Julkinen

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Viite: Ympäristövaliokunta 4.9.2025 klo. 10.00 / U 28/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: U 28/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla (BBNJ-direktiivi)

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Documents/U_28+2025.pdf

Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijalausunto

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua Eduskunnan ympäristövaliokunnalle Valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla (BBNJ-direktiivi).

Yleistä
Suomen ympäristökeskus on johtava meriympäristön seurannan, suojelun ja tutkimuksen asiantuntijalaitos Suomessa sekä voimassa olevan merensuojelulain mukaan BBNJ-sopimuksen lupaviranomainen. Lisäksi Syke on biologisen monimuotoisuuden suojelua koskevan YK:n yleissopimuksen Nagoyan pöytäkirjan alaisuuteen kuuluvien geenivarojen toimivaltainen viranomainen ja kansallinen yhteyspiste.

Syke katsoo, että valtamerten monimuotoisuuden suojelua koskeva sopimus ja siihen liittyvä kansallinen lainsäädäntö ovat merkittäviä askelia kansainvälisessä merensuojelutyössä. Sopimuksen täytäntöönpanoa koskevat säännökset on sisällytetty merensuojelulakiin (1415/1994) tehtyihin muutoksiin, missä Sykelle osoitetaan uusia tehtäviä, joiden toimeenpano vaatii huolellista suunnittelua ja resursointia. Syke toimii viranomaisena myös muiden meriympäristöä koskevien EU:n direktiivien täytäntöönpanossa ja Syke suhtautuu alustavan myönteisesti direktiiviehdotukseen ja katsoo sen voivan edesauttaa sopimuksen täytäntöönpanoa.

Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on rajautua tarkoitukseltaan tiukasti BBNJ-sopimuksen täytäntöönpanoon. Ehdotuksessa on kuitenkin useita kohtia, joissa direktiivin teksti saattaa edellyttää sopimuksen vaatimuksista poikkeavia toimia. Näiden osalta tulee Syken näkemyksen mukaan mahdollisimman hyvin varmistaa, että eroavaisuudet direktiivin ja sopimuksen välillä eivät ennakoimattomasti lisää täytäntöönpanoon liittyviä viranomaistehtäviä. Jos direktiivi aiheuttaa muutostarpeita merensuojelulakiin BBNJ-sopimuksen vuoksi lisättyihin säännöksiin, Syke toivoo mahdollisuutta lausua näkemyksensä muutoksista.

Huomioita valtioneuvoston kirjelmästä ja direktiiviluonnoksesta

1. luku

Direktiivin tavoite luoda yhteinen minimisääntely toimijoille EU:n alueella, jotta aavan meren alueelle suunniteltu kaupallinen toiminta ei kohdistuisi kansallisen täytäntöönpanon eroavaisuuksien vuoksi toimijan valitsemaan jäsenmaahan, on sinänsä kannatettava. Laajojen, kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisella merialueella toteutettavien hankkeiden tuleminen pienen jäsenmaan, kuten Suomen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi voisi aiheuttaa huomattavaa kuormitusta ja työmäärää toimivaltaiselle viranomaiselle. Direktiivi voisi siis Syken näkemyksen mukaan lisätä sopimuksen kansallisen täytäntöönpanon ennakoitavuutta.

2. luku

Direktiiviehdotuksen perusteluissa sopimuksesta aiheutuvien kustannusten arvioidaan olevan maltillisia ja erityisesti aiheutuvan meren geenivarojen käyttöön liittyvien ilmoitusten edellyttämien järjestelmien ja raportointikäytäntöjen luomisesta. Ehdotuksessa todetaan EU:n yhteisten raportointijärjestelmien voivan mahdollisesti vähentää näitä kustannuksia, samoin kuin Nagoyan pöytäkirjan toimeenpanorakenteiden ja asiantuntemuksen hyödyntämisen direktiivin täytäntöönpanossa.

Syke näkee EU:n yhteisten täytäntöönpanorakenteiden edistämisen sekä hyvän koordinaation Nagoyan pöytäkirjan ja BBNJ-sopimuksen täytäntöönpanon välillä olevan kannatettavia tavoitteita viranomaistyön sujuvoittamiseksi ja resurssien käytön optimoimiseksi.

3. luku

Direktiiviehdotuksen kolmas luku koskee kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla merialueilla toteutettavien, jäsenmaiden lainkäyttövaltaan kuuluvien ympäristövaikutusten arviointia (YVA). Direktiivin tavoitteena on harmonisoida ympäristövaikutusten arviointi kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla merialueilla olemassa olevan EU-tasoisen sääntelyn kanssa. Direktiiviehdotuksen ja sopimuksen tekstissä on kuitenkin useita eroavaisuuksia vastuuviranomaisen toimintaa koskien.

Syke katsoo, että tavoite harmonisoida YVA-käytännöt kansallisen lainkäyttövallan piiriin kuuluvien ja sen ulkopuolisten merialueiden välillä on sinänsä kannatettava, sillä sen voidaan todennäköisesti katsoa vähentävän päällekkäistä työtä ja sujuvoittavan hallinnollisia prosesseja. Direktiiviehdotuksen ja sopimuksen tekstien eroavaisuuksien vaikutusten huolellinen selvittäminen olisi ennakoitavuuden vuoksi Sykelle tärkeää.

Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**

4. luku
Direktiiviehdotuksen neljäs luku koskee aluelähtöisiä merenhoitotoimia, kuten merensuojelualueita. Erityisesti direktiiviehdotuksessa esitetään menettelytapoja EU-jäsenvaltioiden BBNJ- osapuolten konferenssille tehtäviä esityksiä varten. Näiden menettelysääntöjen mukaisen EU-tason yhteistyön vaikutukset asiantuntijaviranomaisten toimintaan ovat uusia eivätkä sisälly sopimuksen täytäntöönpanoa varten laadittuun lainsäädäntöön. Syke kiinnittää huomiota mahdollisesta EU-tason yhteistyöstä seuraaviin uusiin viranomaistehtäviin, joita ei ole ennakoitu sopimuksen täytäntöönpanossa. Jos Suomi osallistuisi EU-jäsenvaltioiden yhteisen aavan meren suojelualueen perustamiseen ja tilan seurantaan, esimerkiksi Pohjoisella jäämerellä, Syke voisi tarjota relevanttia asiantuntemusta käyttöön, edellyttäen että asianmukainen erillinen resursointi taataan.

5. luku
Direktiiviehdotuksen viides luku sisältää loppumääräykset, mukaan lukien toimivaltaista viranomaista koskevat määräykset. Syke kiinnittää huomiota direktiiviehdotuksen artiklaan 20, jossa todetaan, että jäsenvaltioiden tulee varmistaa, toimivaltaisten viranomaisten riittävä pätevä henkilöstö ja muut resurssit direktiivin edellyttämien tehtävien tehokkaaksi suorittamiseksi. Syke pitää toimivaltaisen viranomaisen riittäviä resursseja koskevaa nimenomaista säännöstä tervetulleena.

Yhteenveto
Direktiiviehdotus on keskeneräinen ja tulee todennäköisesti merkittävästi muuttumaan EU:n säädösprosessissa. Ehdotuksen perusteella ei ole vielä mahdollista luotettavasti arvioida sopimuksesta tai direktiivistä aiheutuvaa Sykelle tulevaa viranomais- ja asiantuntijatyön määrää. Tämä voi kuitenkin olla merkittävä, riippuen Syken roolista kansainvälisen ja EU-tason asiantuntijatyössä. Jos direktiivin soveltamisala rajautuu ennakoitavasti sopimuksen täytäntöönpanoon ja sen voidaan luotettavasti odottaa tehostavan ja sujuvoittavan sopimuksen toimeenpanoa lopullisessa muodossaan, Syke suhtautuu myönteisesti direktiiviehdotukseen.

Tämän lausunnon valmisteluun on osallistunut: ryhmäpäällikkö Hermanni Kaartokallio, ylitarkastaja Katileena Lohtander-Buckbee ja ryhmäpäällikkö Marko Järvinen.

Jakelu Eduskunnan ympäristövaliokunta
Tiedoksi Syke Kirjaamo

Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**